Zabytki Gminy Domaradz

Do zabytków architektury sakralnej na terenie gminy Domaradz należą trzy zespoły kościelne - w Domaradzu, w Golcowej, w Baryczy, kościół filialny w Domaradzu na Zatylu, a także usytuowana na cmentarzu parafialnym kaplica cmentarna w Domaradzu.

Zespół kościelny w Domaradzu składa się obecnie z kościoła, dzwonnicy umieszczonej przy ogrodzeniu otaczającym kościół oraz starodrzewia na dawnym cmentarzu przykościelnym. Kościół parafialny p.w. Św. Mikołaja w Domaradzu usytuowany jest w centrum wsi. Znajduje się on w pobliżu dawnego rynku. Teren wokół kościoła będący dawnym cmentarzem przykościelnym otoczony jest drewnianym parkanem osłoniętym gontowym daszkiem. Wzdłuż parkanu rosną stare drzewa - m.in. dęby będące pomnikami przyrody. Wewnątrz ogrodzenia w 1936 r. wzniesiono wolnostojącą dzwonnicę typu wieżowego. Na zachód od kościoła usytuowane są nowsze zabudowania gospodarcze należące do plebani, tam też do niedawna (1997 r.) stała zabytkowa plebania z XVIII/XIX w.

Kościół w Domaradzu jest gotycką świątynią drewnianą. Wzniesiony został na kamiennym podmurowaniu, ze sklepionymi kryptami grobowymi pod prezbiterium. Posiada ściany o konstrukcji zrębowej wzmocnione lisicami, od zewnątrz pokryte gontem.

Innym bardzo cennym zabytkowym zespołem sakralnym położonym na terenie gminy jest zespół kościelny w Golcowej, usytuowany na zachodnim krańcu wsi, blisko granicy z Domaradzem. Zespół kościelny w Golcowej składa się obecnie z kościoła, dzwonnicy umieszczonej w ogrodzeniu otaczającym kościół oraz starodrzewia. Do niedawna w skład tego zespołu wchodziła jeszcze drewniana plebania, wzniesiona na przełomie XVIII/XIX w. Niestety w 1997 roku uległa ona spaleniu. Kościół parafialny p.w. Św. Barbary i Narodzenia NMP w Golcowej położony jest na niewielkim wzniesieniu. Pierwotnie kościół mógł tu powstać już w 1448 roku. W latach 1885 - 1887 kościół został poważnie rozbudowany. Wtedy też wykonana została nowa dekoracja malarska wewnątrz kościoła. Świątynia ta wzniesiona została z drewna modrzewiowego na kamiennej podmurówce. Posiada ściany o konstrukcji zrębowej, szalowane gontem i wzmocnione lisicami.

Zabytkowy zespół kościelny znajduje się również w Baryczy. W jego skład wchodzą kościół parafialny, dzwonnica kościelna, figura obok kościoła oraz plebania. Kościół w Baryczy p.w. Św. Józefa wzniesiony został w latach 1907 - 1909. Poświęcony został w 1910 roku, a konsekrowany w 1937 r. Kościół murowany jest z cegły na podmurówce z kamienia, tynkowany.

Kolejnym zabytkiem architektury sakralnej na terenie Domaradza jest kościółek filialny w przysiółku Zatyle. Zbudowano go staraniem mieszkańców tego przysiółka w 1950 r. według dawnych zasad i sztuki ciesielskiej. Wzniesiono go z drewna, obity został deskami na zakładkę.

Na terenie gminy Domaradz zespoły dworskie są obecnie reprezentowane jedynie przez drewniany dwór w Domaradzu. Jest on położony na zachodnim krańcu wsi blisko granicy z Lutczą. Jest to dawny dwór Kaszubskich. Wzniesiony został prawdopodobnie w latach 1890-1910. W okresie międzywojennym został częściowo przebudowany.

Dwór wybudowany został z drewnianych bali ciętych mechanicznie i częściowo oszalowany.

Południowo - wschodnia Polska jest regionem o dużej liczbie kapliczek i krzyży przydrożnych. Dotyczy to również gminy Domaradz. Najliczniej reprezentowane na terenie gminy są kapliczki murowane z kamienia bądź z cegły. W grupie tej wyodrębnić można kilka typów kapliczek, z których najbardziej okazałe są kapliczki „domkowe", tzn. mieszczące zamknięte wnętrze, do którego można wejść.